

(On)gedocumenteerd

In het lespakket Digitaal burgerschap komt de rol die de overheid speelt bij werk, inkomen en onderwijs aan de orde. In vijf lessen leren de leerlingen over de invloed van technologische vernieuwingen op burgerzaken, verkeersregels en identiteit. In deze les ontdekken de leerlingen hoe de overheid hun identiteit vastlegt. Ze denken na over de momenten waarop de overheid identiteit gebruikt of definieert en wat het betekent als je geen officiële identiteit hebt en dus ongedocumenteerd bent. Tot slot brengen de leerlingen drie verschillende identiteiten in beeld: officiële identiteit, identiteit thuis en online identiteit. Ze denken na over de vraag: wat kun je wel en niet (digitaal) documenteren? Totale duur: 2 lesuren of 1 lesuur en een huiswerkopdracht.

LESOPBOUW

- Introductie: Wat is identiteit?
- Verdieping: Wat is je persoonlijke en officiële identiteit en wat betekent het om geen documenten te hebben?
- Doen: De leerlingen brengen die verschillende identiteiten in beeld: officieel, persoonlijk en online.

VOORBEREIDING & BENODIGDHEDEN

Van tevoren kun je een aantal dingen doen:

- Lees de handleiding en de lesbrieven.
- Digibord met internetverbinding: klik door de slides voor op het digibord.
- Print de lesbrieven.

Deze les is tevens te gebruiken als een algemene inleiding op de module 'Identiteit' van het gratis online lesprogramma *Doe je digiding!* Hierin wordt aandacht besteed aan het vergroten van praktische digitale

vaardigheden van leerlingen m.b.t. de digitale overheid. Kijk voor meer informatie op doejedigiding.nl.

BURGERSCHAP

In deze les staat de pijler 'identiteit' centraal waarbij de focus ligt op het ontwikkelen van de vaardigheid 'Zich inleven in situaties waarin mensen hun recht op (de ontwikkeling van) een eigen identiteit wordt ontzegd' (leerdoel 23 leerplankader SLO burgerschapsonderwijs en mensenrechteneducatie). De leerlingen denken na over mensen die geen officiële identiteit hebben in Nederland en wat de gevolgen zijn voor hun leven.

Het onderdeel Burgerschap in de Digi-doener is gebaseerd op het Vakportaal burgerschap van SLO. SLO onderscheidt drie domeinen van burgerschapsonderwijs: democratie, participatie en identiteit. Vanuit dit perspectief werken we aan burgerschap in de Digi-doeners, meer informatie vind je [hier](#).

ETHIEK

In deze les staan de volgende ethische vraagstukken centraal: Wat als niet iedereen mee kan doen aan digitale communicatie? Welke invloed heeft het op je leven als je geen documenten hebt? Zijn er meer mensen die niet mee kunnen komen in online burgerschap? Welke aspecten van je identiteit kun je wel en niet digitaal vastleggen? Deze vraag past bij de vragen die steeds vaker gesteld worden door filosofen die nadenken over het 'dataïsme', het idee dat de wereld is te vangen in data en daardoor steeds efficiënter en voorspelbaarder wordt.

DOEL VAN DE LES

Domein curriculum 2021	Leerdoelen digitale vaardigheden	Kerdoelen	21st century skills
1 Digitaal burgerschap DG5.1 Digitale identiteit.	1 Mediawijsheid De leerling kan de relatie tussen (digitale) media, identiteit, privacy en veiligheid uitleggen.	1 Mens en maatschappij De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.	1 Sociale & culturele vaardigheden
	2 Mediawijsheid De leerling kan bewust een eigen digitale identiteit vormgeven.		
	3 Mediawijsheid De leerling weet de effecten van het toenemend digitale mediagebruik op het menselijk bestaan te benoemen.	2 Mens en maatschappij De leerling leert over de verdeling van welvaart en armoede over de wereld, hij leert de betekenis daarvan te zien voor de bevolking en het milieu, en relaties te leggen met het (eigen) leven in Nederland.	2 Communiceren

INTRODUCTIE

Openingslide

Slide 1, Klassikaal

Besprek met de leerlingen: wat is identiteit? Laat een aantal leerlingen aan het woord om deze vraag te beantwoorden. Vertel: Je identiteit is een combinatie van allerlei kenmerken die samen vertellen wie jij bent en wat het betekent om jou te zijn.

Slide 2, Klassikaal

 In het Kinderrechtenverdrag is vastgelegd waar je recht op hebt tussen je geboorte en je achttiende levensjaar. Op het moment dat je wordt geboren, heb je recht op een voor- en achternaam en nationaliteit. Deze moeten worden vastgelegd door de gemeente waar je geboren bent, net als de plek waar je bent geboren en de gegevens van je ouders. Je naam, nationaliteit en familie zeggen veel over wie je bent. Samen vormen ze je identiteit. De identiteit van ieder kind moet door de overheid worden beschermd en mag niet zomaar worden veranderd.

Bron: [de Kinderombudsman](#).

VERDIEPING

Slide 3, Klassikaal

Bekijk deze video van Het Klokhuis samen met de leerlingen. Hierin wordt uitgelegd wat het begrip 'identiteit' betekent. Besprek met de leerlingen uit welke 'ingrediënten' hun identiteit is opgebouwd. Mogelijke antwoorden: gender, persoonlijkheid, seksuele geaardheid, waarden en normen, levensovertuiging, hobby's, talenten, roots, leefomgeving.

Slide 4, Klassikaal

Vertel: In de video kwam het al naar voren: online vorm je ook een identiteit. Die wordt gevormd door wat je van jezelf laat zien op social media, welke digitale 'sporen' je achterlaat.

Vraag de leerlingen om hun social media profiel te openen, bijvoorbeeld Instagram of Facebook, en voor zichzelf drie woorden op te schrijven die bij hun online identiteit passen. Als de klas veilig genoeg is, kun je dit de leerlingen ook laten doen over elkaars profiel.

Slide 5, Klassikaal

Vertel: De identiteit die de overheid van jou vaststelt, noem je je 'officiële' identiteit. Welke informatie gebruikt de overheid daarbij? Welke informatie staat er in jouw paspoort of identiteitskaart? Mogelijke antwoorden: pasfoto, achternaam, voornamen, geboortedatum, geboorteplaats, lengte, handtekening, burgerservicenummer (BSN, op de ID-kaart ook als QR-code), nationaliteit, twee vingerafdrukken.

Slide 6, Individueel

Leg de opdracht aan de leerlingen uit. Vertel: Jullie krijgen een lesbrief met een tijdlijn. Daarop staan allemaal momenten waarop je je ID nodig hebt voor de overheid. Jullie gaan de juiste woorden op de juiste plek op de levenslijn neerleggen bij opdracht 1 van de lesbrief.

Slide 7, Klassikaal

 Bekijk met de leerlingen de video over opvang voor ongedocumenteerden in Leiden. Bespreek vervolgens wat het voor mensen betekent om ongedocumenteerd te zijn. Wat voor gevolgen heeft het om ongedocumenteerd te zijn? Mogelijke antwoorden: Mensen zonder documenten hebben geen inkomen, krijgen geen overheidssteun (dus geen uitkering) en mogen niet naar de voedselbank. Ze kunnen ze zich ook niet verzekeren tegen ziekte of ongelukken. Ga voor achtergrondinformatie naar [dit artikel](#) en/of naar [dit filmpje](#) van Studio Erasmus.

Op dit moment kun je het ook met de leerlingen hebben over online burgerschap. Wat als niet iedereen optimaal mee kan doen met online burgerschapszaken regelen? Zou alles op een gegeven moment online moeten gaan plaatsvinden en wat betekent dat?

DOEN**Slide 8, Individueel**

Leg de opdracht uit aan de leerlingen. Vertel: Pak opdracht 2 van de lesbrief erbij. Daarop staan drie verschillende 'paspoorten'. Eén voor je officiële identiteit, één voor je persoonlijke identiteit, hoe je thuis en bij vrienden bent, en één voor je online identiteit.

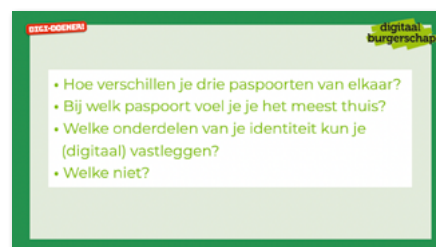
De leerlingen kunnen de drie paspoorten op hun eigen manier invullen. Daarbij kunnen ze hun creativiteit gebruiken. Ze kunnen schrijven, tekenen, plaatjes plakken. De leerlingen moeten nadenken over de vraag: wie ben jij? Waar ontleen jij je identiteit aan in verschillende situaties?

Optie: Je kunt de leerlingen ook de mogelijkheid geven om de drie paspoorten digitaal te maken, in het programma [Canva](#) of als een mindmap in [Popplet](#).

Slide 9, Groepswerk

⌚ Laat de leerlingen in tweetallen samenkomen. Ze laten elkaar hun paspoorten zien en bespreken met elkaar de vragen op de slide. Bespreek de laatste twee vragen ook nog klassikaal. Ga voor achtergrondinformatie over de discussie over het zogeheten dataïsme, wat er wel en niet te vatten is in digitale data, naar [deze video](#) van Pakhuis de Zwijger.

AFRONDING**Slide 10, Klassikaal**

Blik met de leerlingen terug op de les. Vertel: We hebben nagedacht over wat identiteit is en wat het betekent om geen officiële identiteit te hebben. Jullie hebben verschillende identiteiten van jezelf in beeld gebracht en jezelf de vraag gesteld welke onderdelen van je identiteit wel en niet digitaal vastgelegd kunnen worden.

